

Δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι αραβόφωνοι/ες και φαρσόφωνοι/ες μαθητές/μαθήτριες της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας

Χρυσούλα Παπαδοπούλου
Μέλος ΕΕΠ – Τμήμα Θεολογίας ΑΠΘ
chrishebrew@theo.auth.gr

Παρουσίαση των γλωσσών των προσφύγων και των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι αραβόφωνοι/ες και φαρσόφωνοι/ες μαθητές/μαθήτριες της ελληνικής γλώσσας (γραμματισμός – επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης).

-Συστήματα γραφής

-Φωνητική/Φωνολογία

-Μορφολογία

-Σύνταξη

Οι γλώσσες των προσφύγων

- αραβικά (αραβικά Συρίας, αραβικά Ιράκ)
- περσικά (νταρί Αφγανιστάν και φαρσί Ιράν)
- παστού/ Pashto (Αφγανιστάν)
- κουρδικά (βόρεια κουρδική διάλεκτος – κουρμαντζί, κεντρική κουρδική διάλεκτος – σορανί)
- ούρντου (Πακιστάν)
- πουντζάμπι (Πακιστάν)
- μπενγκάλι (Μπανγκλαντές)

Αραβική γλώσσα

Αφροασιατική υπερ-οικογένεια γλωσσών



Σημιτική οικογένεια γλωσσών: ανατολικές και δυτικές



Δυτικές σημιτικές γλώσσες: βόρειες και νότιες



Νοτιο-δυτικές σημιτικές γλώσσες (αραβικά, αιθιοπικές γλώσσες)

Ποια αραβικά;

280 εκατομμύρια φυσικοί ομιλητές + 250 εκατομμύρια ως Γ2+ γλώσσα προσευχής σε μη αραβόφωνους μουσουλμανικούς πληθυσμούς

Επίσημη γλώσσα (μόνη της ή μαζί με άλλες) σε 21 κράτη από το Ομάν ως τη Μαυριτανία

Γλωσσική διμορφία:

α) σύγχρονη πρότυπη αραβική (Modern Standard Arabic / Al-fusha)

α) πληθώρα αραβικών διαλέκτων

Ιρανικές γλώσσες

Ινδοευρωπαϊκή υπερ-οικογένεια γλωσσών



Ινδο-ιρανική οικογένεια γλωσσών



Ιρανικές γλώσσες (περσικά, κουρδικά, παστού)

Ποια περσικά και ποια κουρδικά;

περσικά

- φαρσί – περσικά Ιράν
- νταρί – περσικά Αφγανιστάν
- τατζίκι – περσικά Τατζικιστάν

κουρδικά

- βόρειες κουρδικές διάλεκτοι – κουρμαντζί
- κεντρικές κουρδικές διάλεκτοι – σορανί
- νότιες κουρδικές διάλεκτοι – πεχλεβανί (rehlewani)

Συστήματα γραφής – Ένας κόσμος ανάποδα



Αριστερόστροφα συστήματα γραφής
(τροποποιημένο αραβικό αλφάβητο)
χρησιμοποιούνται στις περισσότερες γλώσσες
των προσφύγων/μεταναστών:

- αραβικά
- περσικά (φαρσί και νταρί)
- παστού
- ούρντου
- κουρδικές γλώσσες (κυρίως σορανί)

Συμφωνικά συστήματα γραφής – **abjad**

Επισεσυρμένη (τα γράμματα ενώνονται
μεταξύ τους κι έχουν περισσότερες από μία
μορφές, ανάλογα με τη θέση τους στη λέξη)

Τυπογραφικό – Χειρόγραφο (και όχι
μικρογράμματα – κεφαλαιογράμματα γραφή)

/nu:n/ - /n/ - نون



Φωνολογία

αραβικά

Περιορισμένο φωνηεντικό σύστημα – Πλούσιο συμφωνικό σύστημα (28+ σύμφωνα)

3 βασικά φωνέντα: **a**, **i**, **u** (σε ορισμένες σύγχρονες ποικιλίες απαντώνται και τα **o**, **e**)

Βραχεία – Μακρόχρονη φωνολογική τιμή

Δυσκολία διάκρισης των φθόγγων **e-i**, **o-u**

Απουσία του άηχου κλειστού διχειλικού φθόγγου **p** και αντικατάστασή του από τον αντίστοιχο ηχηρό **b** (πάρκο-**barko*)

Τα λαρυγγικά σύμφωνα /g/, /k/, /x/ είναι πάντοτε υπερωϊκά ακόμη κι όταν ακολουθεί ουρανικό φωνήεν.

Δυναμικός τονισμός

περσικά

- Έξι φωνήεντα (**a**, **e**, **i**, **o**, **u** και **o:**)
- Πλούσιο συμφωνικό σύστημα (26 σύμφωνα)
- Απουσία του άηχου οδοντικού **θ** και αντικατάστασή του από το άηχο συριστικό **s** (θέλει-**seli*)
- Χωρίς ιδιαίτερες δυσκολίες προσαρμογής στο φωνηεντικό και συμφωνικό σύστημα της ελληνικής
- Δυναμικός και μουσικός τονισμός

Συμφωνικά συμπλέγματα και φωνοτακτικοί περιορισμοί

αραβικά - περσικά

- Δεν επιτρέπεται η αρκτική θέση μιας λέξης να καταλαμβάνεται από συμφωνικά συμπλέγματα – προσθήκη φωνήεντος ή επενθετικό φωνήεν

περσικά:

/estrasbourg/-Στρασβούργο

/kelas/– τάξη

αραβικά:

/fired/- Φρεντ

ελληνικά

- Στην αρχή της λέξης μπορεί να εμφανιστεί οποιοδήποτε σύμφωνο και ποικίλα συμφωνικά συμπλέγματα

π.χ. κλάμα, χρυσός, σφραγίδα,
σκράπας, στρώνω, σκληρός

Μορφολογία περσικής / ελληνικής

- Διαχυτική μορφολογία

Π.χ.

- **raft-am** (πήγα)

- **έ-λυν-σ-α**

1. Συνοπτικό παρελθόν
2. Πρώτο πρόσωπο
3. Ενικός αριθμός

Μορφολογία αραβικής

- Σχεδιοτυπική μορφολογία (templatic)
- 1. **Ρίζα** (τρिसυμφωνική και σπανιότερα δισυμφωνική ή τετρασυμφωνική)
- 2. **Σχηματικό καλούπι**: η σειρά των συμφώνων και των φωνηέντων και η συλλαβική δομή
- 3. **Προσφύματα**: προθήματα, διενθήματα και επιθήματα

Π.χ.

Ρίζα *ktb* με τη γενική σημασία 'γράφω'

Λέξεις *kitaab* 'βιβλίο'

maktab 'γραφείο'

maktaba 'βιβλιοθήκη'

Ονοματική μορφολογία

αραβικά

- 2 γένη: αρσενικό και θηλυκό (απουσία ουδετέρου γένους στις σημιτικές γλώσσες)
- 3 αριθμοί: ενικός, πληθυντικός και δυϊκός
- 3 πτώσεις: ονομαστική, γενική, αιτιατική
- 2 μορφές: ελεύθερη και δεσμευμένη (absolute & construct state)
- οριστικό άρθρο *al-*

περσικά

- Δεν υπάρχουν γραμματικά γένη
- Δεν υπάρχουν πτώσεις
- 2 αριθμοί: ενικός και πληθυντικός
- ezafe
- Δείκτης οριστικότητας μόνο στο άμεσο αντικείμενο
(π.χ. ketāb-rāḫandam)
- Δείκτης αοριστικότητας
(π.χ. ketāb-e xub-i)

Ονοματική μορφολογία - αραβικά

- **Συμπληρωματική κατανομή** του οριστικού άρθρου */al/* με τις κτητικές αντωνυμίες, που σημαίνει ότι ο δείκτης οριστικότητας και η κτητική αντωνυμία δεν εμφανίζονται ταυτόχρονα σε μια ονοματική δομή.

π.χ. */kita...bu-ha.../*

βιβλίο-ονομ.εν.-της

‘το βιβλίο της’

αλλά όχι **/al-kita...bu-ha..../*

Λάθος παρεμβολής: **Φίλος μου έφυγε.*

- Τα κύρια ονόματα (ανθρωπωνύμια, τοπωνύμια) δεν προσδιορίζονται ποτέ από το οριστικό άρθρο.

π.χ. */hala fil beit/*

Χάλα-σε+οριστικό άρθρο-σπίτι

‘Η Χάλα είναι στο σπίτι’.

**Δίγλωσσο κορίτσι (ελληνικά, νταρί & φαρσί),
ηλικίας 12 ετών**

... μία forá ítan μία scílos ce μία podíj ce to
scílos pu to séli na pézi me podíj ce tréçi ce ja
na pári to podíj ce μία αγóri íðe to scílos ce ípe
káti ja na ti kánis ecí sciláci ce évale to saculáci
tin káto ce to balóni tin éfi je sto çéri tin ce ípe
ja ton sciláci borís na voiθás ce ecí péra to
αγóri píje ja na pári to balóni tin ce sciláci pu
su ípe ti íne aftó ecí mésa stin sakúla tin ce ípe
sélo na citáo ce évale káto to sakúla ce íde káti
me aftí ce fáí aftó ítan

**Δίγλωσσο αγόρι (ελληνικά & αραβικά),
ηλικίας 9 ετών**

... o scílos ciniyáí ti podíci ce éna peḏí eḏó ce
ákuse ce íḏe o scílos ciniyáí ti podíci metá ti
balóni tu írthe sti ḏédro ce o scílos eḏó káne
étsi ce metá ti αγόρι θέλι ti balóni tu ce o scílos
éfaje

Ρηματική μορφολογία

- **αραβικά**
 - 3 χρόνοι: παρελθόν, παρόν και μέλλον
 - 4 εγκλίσεις: οριστική, υποτακτική, προτρεπτική/αποτρεπτική και προστακτική
 - 15 συζυγίες/σχηματιστικά καλούπια
 - 2 όψεις: συνοπτική, μη συνοπτική
 - Συμφωνία υποκειμένου: 3 πρόσωπα, 3 αριθμοί και 2 γένη
- **περσικά**
 - 3 χρόνοι: παρελθόν, παρόν και μέλλον
 - 4 εγκλίσεις: οριστική, υποτακτική, ευκτική και προστακτική
 - 3 όψεις: συνοπτική, μη συνοπτική, συντελεσμένη
 - Συμφωνία υποκειμένου: 3 πρόσωπα και 2 αριθμοί

Σύνταξη - αραβικά

κύρια σειρά βασικών προτασιακών όρων: **VSO** (αλλά και **SVO** στις τοπικές διαλέκτους)

- katabat Mona risa:latan
- έγραψε Μόνα γράμμα
- ‘Η Μόνα έγραψε ένα γράμμα.’

Προτάσεις με μη-ρηματικό κατηγορήμα (απουσία συνδετικού ρήματος στον παροντικό χρόνο)

π.χ. inta fi l-maktabati?

εσύ(αρσ.)-σε-οριστικό άρθρο+σπίτι+γενική

Είσαι στη βιβλιοθήκη;

Λάθος παρεμβολής: **Εσύ στη βιβλιοθήκη;*

Σύνταξη - περσικά

- κύρια σειρά βασικών προτασιακών όρων: SOV
- π.χ. (be) xune miram.
σε (κίνηση) σπίτι πάω (παροντικός χρόνος-α' πρόσωπο-ενικός)
Πάω στο σπίτι.

Λάθος παρεμβολής: *(Στο) σ(ι)πίτι πάω.

Σύνταξη - επιθετικοί προσδιορισμοί

αραβικά

Σειρά όρων: ουσιαστικό + επίθετο

- Τα επίθετα της αραβικής ακολουθούν το ουσιαστικό που προσδιορίζουν και συμφωνούν μαζί του σε γένος, αριθμό και οριστικότητα.

π.χ.

/al-bajt-u -l-dZami...l-u/

αρθ-σπίτι-ονομ. αρθ-όμορφο-ονομ.

‘το όμορφο σπίτι’

Λάθος παρεμβολής: **το σπίτι το όμορφο*

Σύνταξη - επιθετικοί προσδιορισμοί

περσικά

Στα περσικά το ουσιαστικό προηγείται σε δεσμευμένη μορφή (ezafe/construct state) κι ακολουθεί το επίθετο.

π.χ.

setare-ye bozorg

αστέρι-ezafe μεγάλο

μεγάλο αστέρι

Λάθος παρεμβολής: *αστέρι μεγάλο

Ενδεικτική βιβλιογραφία αναφοράς

Abu-Chacra, Faruk (2007) *Arabic: an essential grammar*. London: Routledge.

Aoun, Joseph E., Elabbas Benmamoun & Lina

Choueiri (2010) *The syntax of Arabic*. Cambridge: Cambridge University Press.

Badawi, Elsaid, M. G. Carter & Adrian Gully (2016) *Modern Written Arabic: a comprehensive grammar*, 2nd ed. London: Routledge

Κοτζόγλου, Γιώργος – Νικολού, Καλομοίρα (2017) *Σημειώσεις μαθήματος «Γραμματική περιγραφή σημαντικών γλωσσών»*. Ρόδος: Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

Lambton, A.K.S. (1960) *Persian grammar*. Cambridge: Cambridge University Press.

Lipiński, Edward (1997) *Semitic languages: outline of a comparative grammar*. Leuven: Peeters Publishers & Department of Oriental Studies.

Mace, John (2016) *Persian grammar*. New York: Routledge.

Procházka, Stephan (2009) Arabic. In Brown, Keith & Sarah Ogilvie (eds) *Concise encyclopedia of languages of the world*. Amsterdam: Elsevier Science. 423-431.

Ryding, Karin C. (2005) *A reference grammar of Modern Standard Arabic*. Cambridge: Cambridge University Press.

Thackston, Wheeler M. (2016) *An introduction to Persian*, 3rd ed. Bethesda: Ibex Publishers.

Wright, W. (1995) *A grammar of the Arabic language*, 3rd ed. Cambridge: Cambridge University Press.

مع السلامه

خدا حافظ

Xuahafîz